

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 4. An Angeli gratiâ indiguerint vt co[n]uerterentur ad Deum, vel vt
assequerentur beatitudinem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

secundum, teneatur continuare visionem sequente instanti, claudatque liberè oculos sequenti instante, peccat sine dubio: quamvis ex suppositione quod clausit oculos illo instanti, non possit videre eodem instante, id est, non habeat omnia ad videndum necessaria, quoniam vnum est carentia impedimenti. Sic etiam qui peccat mortaliter per omissionem actus meritorii, perdit habitum charitatis, eo instanti quo peccat. Et tamen peccat liberè, licet eodem instanti perdat habitum charitatis seu gratiæ, quo constituitur in esse principii, seu potentie completæ ad merendum. Sed nihilominus est liber eo instanti ad merendum, quia habet in manu sua & potestate libera complementum illud. Pendet enim ab eius libertate ut retineat habitum charitatis, & illo bene vitatur ut debet.

22. Respondent aliqui, talem posse mereri eo instanti quo omittit scienter & liberè, peccatque mortaliter peccato omissionis, ut supponimus: quia est completè potens eo instanti, non per habitum charitatis quem perdit, sed per auxilium extraordinarium à Deo oblatum & paratum loco habitus. Sed contra: primò, Auxilium non sufficit, ad hoc ut actus sit meritorius, ut suppono extract. de merito. Secundò, illud auxilium extraordinarium est posterius omissione. Ergo per illud non constituitur potentia completè potens ad merendum aut liberè omittendum. Consequentia patet: quia quod se tenet ex parte potentie, & illam constituit completè potentem in actu primo, est prius actu secundo, id est, effectu seu operatione potentie. Antecedens verò probatur: quia auxilium illud extraordinarium, secundum Deum originationem, non datur nisi propter defectum habitus supernaturalis, quem suppleat. Ergo supponit habitum amissum esse. Ergo supponit peccatum omissionis, propter quod habitus amissus est. Quod dixi de omissione actus meritorii, dici potest de omissione libera actus simplicis charitatis, quem iustus hic & nunc teneatur exercere, scienterque & liberè non exerceat. Nam hoc secundum argumentum æque de illo concludit.

23. Antè ergo respondendum est, concedendo antecedens obiectionis, dummodo sit verè in potestate voluntatis liberè velle cætera necessaria: & ad illius volitionem libera pendeat, quod eodem instanti adsint, si velit, omnia alia ad agendum necessaria. Sicut res habet in exemplis allatis. Sed nego ita rem haberi in eo de quo disputamus, nempe in exercitio libertatis ad peccandum, eodem instanti quo est visio beatifica. Nam eo instanti non est in potestate voluntatis liberè velle peccare: sed est verè impotentia volendi peccare, & necessitas amandi Deum super omnia. Visio enim retrahit illam insuperabiliter à peccato, & extinguit pec-

candi libertatem eadem vi, quæ imponit necessitatem amandi Deum super omnia.

Porò in exemplis allatis voluntas non est actu completè potens ad exercendos actus illos, ad quos deest aliquid necessarium, puta ad legendum vel merendum. Sed virtualiter tantum, quatenus potest habere si velit, & potest illo instanti liberè velle habere: quodque non habeat, pendeat libero ipsius exercitio. Estque natura prius ipsam liberè non velle habere lucem, vel non velle aperiri oculos ad legendum, aut liberè omittit actum meritorium, quam sit illi imputabile quod non legat, aut quam prioretur habitu charitatis. Nam hæc privatio est pœna omissionis. Et non legere non est imputabile, nisi per extrinsecam denominationem ab actu interno voluntatis, volentis aut non volentis efficaciter legere. Neque propterea habitus charitatis pendet in conservari ab actu, cuius hoc instanti est causa, si ponatur loco omissionis: sed pendet tantum in conservari à Deo, non destruyente, neque destructivo, nisi prius naturà committatur peccatum mortale omissionis, & abstinentiæ libera ab illo actu amoris præcepto, in casu de quo loquimur: aut generalius loquendo, nisi prius naturà voluntas peccet mortaliter peccato aliqua commissionis aut omissionis. Cuius tamen oppositum non esset causa conservans gratiæ & charitatis. Aliud enim est non ponere causam destructionis, & aliud conservare. Ex. gr. Qui hominem non occidit, non ponit causam destructionis ipsius: sed nihilominus non ipsam conservat.

SECTIO IV.

Utrum Angeli gratia inveniuntur in conversione ad Deum, vel ut assequerentur beatitudinem?

Respondet affirmativè cum D. Thom. q. 62. art. 2. Pro quo suppono primò, sermone esse hic, non de naturali conversione in Deum, ut finem naturalem, quam conversionem concedit merito D. Thom. naturalibus viribus Angelorum art. 4. ad 7. & q. 69. art. 1. sed de conversione supernaturali, & utili ad Deum ut ad finem supernaturalem. Quæ conversio duplex est, ex eodem D. Thom. q. 62. art. 3. una beatificatio altera meritoria, tertia assistentia ad beatificationem.

Suppono secundò, nomine gratiæ intelligi hoc loco donum seu beneficium divinum, ex vi status creationis aut nature rei non debitum. Suppono tertio, ea quæ de gloriæ supernaturalitate, & gratiæ necessitate dicuntur in Scripturâ, generatim intelligenda esse, non solum de hominibus, sed etiam de Angelis. Sic enim docent Sancti Patres

communiter, Basil. Didym. Cyrillus Hierosol. Ambros. Augustin. Fulgent. Damasc. & alii locis relatis à Suare lib. 5. de Angelis cap. 1. num. 8. & sequent. Idque tanquam fide certum docent communi consensu Theologi, propter illud Roman. 12. Gratia Dei vita aeterna. Et 2. Timoth. 6. Qui lucem habitat inaccessibilem: & propter aedificationem Concilii Viennens. in Clement. An. 1. de Hæreticis: ubi dicitur, naturam intellectualem (id est, Angelos æque ac homines) non esse naturaliter beatam: & animam debere elevari lumine gloriæ, ut Deum videre possit. Et in celsura Pii V. & Greg. XIII. contra Michaëlem Baïan art. 3. 6. 18. 24. & 25. statuitur, hominem adhuc integrum, & Angelos debuisse elevari per dona supernaturalia, ut mererentur vitam æternam: debuisse sublimari per gratiam adoptionis. His præmissis manifestum est, gratiam Angelis multipliciter necessariam fuisse. Primum enim, cum clara Dei visio, & reliqua beatitudo, sit illis supernaturalis, æque ac hominibus, gratiæ beneficium fuit, & donum naturæ non debitum, quod Deus ex merito suo beneplacito ad finem illum supernaturalium Angelos ordinaverit, & non in puris naturalibus reliquerit. Acque hæc fuit gratia prædeinationis.

Secundò, cum Deus Angelos, quippe intellectuales & liberos, prædestinaverit ad beatitudinem consequendam per media convenientia, id est, per proprios actus liberos & morales, media autem convenientia debeant esse ei proportionata: consequens est, ut actus illi fuerint supernaturales, ut finis, & ex gratia procedentes. Nam actus non procedentes ex gratia, sed ex pura natura, essent pure naturales. Ergo improporcionati beatitudini supernaturali. Neque enim visio Dei, & reliqua beatitudo, esset Angelis superpartularis, sed ad eam possent sufficere se dispositæ viribus naturalibus. Quare ad huiusmodi actus exercendos, necessaria fuit illis gratia præcedens, seu gratia vocationis, id est, auxilium speciale illuminationis & præmotionis, quod Deus intellectioni & voluntati prævenit ad eiusmodi actus liberos conformationis actualis in Deum exercendos: tum etiam gratia concomitans, & physice cooperans in ipso exercitio actus liberi supernaturalis consensus in vocatione, seu conversionis libera, actualis in Deum. Verum enim est etiam de Angelis illud Apostoli: *Nemo potest dicere Dominus Iesus* (vel *Deus ad vitam æternam*) nisi in spiritu sancto, ut expressè tradit Basil. lib. de Spiritu sancto, cap. 16. Et D. Augustin. lib. 12. de civit. cap. 9. dilertè affirmat gratiam excitantem & cooperantem fuisse sanctis Angelis necessariam, ut Deo amplexu casto adhererent. Et verò gratia non est tantum necessaria hominibus propter peccatum ad huiusmodi actus: sed ob naturæ inproporcionem, propter quam non possunt viribus solis naturalibus convenienter se disponere

ad gratiam sanctificantem, & ad gloriam: id eoque etiam in statu innocentie gratia indiguissent. At Angeli sunt similitèr improporcionati ad gratiam & beatitudinem supernaturalem. Ergo gratia pariter indigent.

Tertiò, ut Angeli essent sancti & iusti, priusquam beati & gloriosi; necessaria illis fuit gratia habitualis, siue habitus gratiæ sanctificantis, & inhabitatio specialis Spiritus sancti. Sanctificatio enim non est absque spiritu. Nec celorum virtutes supra naturam sanctæ sunt, inquit Basil. loco cit. Et D. Augustin. ubi supra, de Angelis æque ac de hominibus intelligendum est, ait illud Pauli ad Roman. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis.* Similia tradunt Damascen. lib. 2. de fide cap. 3. & Didym. initio libri 1. de Spiritu sancto, ubi generatim affirmat omnem creaturam quæ sancta est, non ex sua substantia, sed ex communicatione alterius sancti, sanctam personæ. Hæc ergo fuit gratia sanctificationis, per quam Angeli habitualiter iusti & sancti, & filii Dei adoptivi, atque hæredes vitæ æternæ, configuri fuerunt.

Quartò, quod Angeli boni, malis cadentibus persistenter in gratia, & sollicitantibus ad peccandum restiterint, aut Deo aliquid exigenti paruerint, contra quam Angeli rebelles & Apostatae, gratiæ donum fuit. Gratia scilicet perseverantia, de qua Fulgent. lib. de fide ad Petrum cap. 3. ait, *sanctos Angelos veram Dei dilectionem & perseverantiam in illa gratis & ex divina inspiratione ac dono, non minus quam homines accepisse.* Et lib. 2. ad Thrasimund. cap. 3. dicit, eandem gratiam operari in homine ut resurgat, quæ in Angelo, ne caderet, operata est. Similia habet Beda in Psal. 32. eoque refert allegoricè illud eiusdem Psalmi, *Verbo Domini caeli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum:* id est, inquit, quod caelestes exercitus Cherubim ac Seraphim prævaricante Diabolo persistenter, non ex se, sed ex Domino Patre, & Verbo eius habuerunt: & non pars virtutis, sed omnis virtus eorum est ab spiritu oris eius.

Quintò, si Angeli gloriam perseveranter de condigno, ut docet S. Thom. quaest. D. Thom. 6. art. 4. & nos inferius dicemus cum communi sententia; gratiæ beneficium fuit, tum quod Deus illam merito subiecerit, Angelisque, sicut hominibus, non solum in hereditate, sed & in præmium ac mercedem proposuerit: tum etiam quod Angelos in actu principii, seu principio completo & sufficiente ad condigne merendum constituerit: tum denique quod ad merendum, id est, ad actum meritum exercendum, excitarit & cooperavit per gratiam prævenientem, & concomitantem seu cooperantem. Ad merendum autem ex parte principii necessaria est gratia sanctificans, quæ est radix & principium meriti.

Suar.

Viennens.

Pius V.

Angeli
guerant
gratia præ
delectatio
nis.

27.

Et gratia
concomi
tans.

Basil.
August.

Et gratia
sanctificans

Damasc.
Didym.

Et gratia
perseverantia.

Fulgent.

Beda

30.

Et gratia
ad merendum
necessaria.

MARTINUS
NEUS
D. VI

Trident. me. 1. vt docet S. Thom. 1. 2. q. 114. articulo secundo, & confirmat Trident. sessione 6. cap. 16. Quare gratia habitualis non fuit tantum Angelis necessaria, vt essent sancti formaliter, & illi, & ad beatitudinem vt ad hereditatem ius haberent: sed etiam vt tanquam ad coronam iustitiae, & mercedem repositam iustis diligentibus Deum, id est, ex charitate supernaturali operantibus.

31. Et denique gratia glorificationis. Sexto denique, gratia beneficium horum omnium consummatio per donum glorificationis: cum Deus re ipsa vocatis, consentientibus, iustificatis, perseverantibus, & bene meritis, clarum sui visionem, & alias partes vel adiuncta supernaturalis beatitudinis contulit. Quae quamuis sint dona iustitiae, quatenus dantur titulo meriti: sunt tamen dona gratiae in radice, quatenus ipsa merita fundantur in gratia, & omnia pendent a prima vocatione aut dispositione pure gratiae. Sicque demum, vt ait apostolus ad Rom. 8. v. 30. Quos praedestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & iustificavit: quos autem iustificavit, illos & glorificavit, perseverantes scilicet usque ad finem viae, id est, temporis ad salutem suam procurandam concessi, & afferentes merita & dispositiones ad consequendam gloriam necessarias secundum Dei ordinationem.

SECTIO V.

Utrum Angeli sint creati in gratia sanctificante?

32. Dico primo, omnes Angelos fuisse aliquando expertes omnis culpa in statu gratiae sanctificantis. Id vt minimum probabilius esse docent D. Thomas quaest. 62. articulo 3. Caietanus, Bañes, & alij Thomista ibidem, Albert. 2. parte Summae tract. 4. quaest. 18. mens. 1. Capreol. in 2. dist. 4. quaest. 1. art. 3. contra quintam conclusionem: Durand. ad eandem distinctionem quaest. 2. Gregor. Ariminens. quaest. 1. art. 3. conclus. 1. Maior ibidem quaest. 1. Gerson. 4. parte in princip. in sermone d. Angelis, & alij quos e recentioribus sequuntur Valquez disp. 227. cap. 2. & sequentibus, Valent. q. 13. de Angelis, puncto 1. Saar. lib. 5. cap. 3. num. 6. & plures alij.

33. Probatur primo ex Scriptura, Isaia 14. v. 12. Quomodo cecidisti de caelo Lucifer, qui mane oriebaris &c. vbi licet ad litteram sit sermo de Nabuchodonosore Rege Babylonis: tamen in sensu mytico de Lucifero Principe Angelorum rebellium id intelligunt multi Patres, vt Origen. 4. Periarch. cap. 2. Tertul. lib. 5. aduersus Marcion. cap. 17. Athanas. libro de Passione Christi Tomus I.

34. Et cruce, Euseb. lib. 4. de preparatio- ne Evangelica cap. 9. Hieron. & Cyril. in cap. 14. Isaia, Ambros. in illud psal. 118. Incipisti superbus, Augustin. lib. 3. de doctrina Christiana cap. 37. Gregor. lib. 4. epist. 38. cap. 82. Bern. serm. 2. in octauam Pascha. Tam grauis autem interrogatio, & admiratio, videtur probabiliter specialem emphasim habere, & significare datum non tantum de caelo materiali, sed ex eminenti quadam dignitate & excellentia: supernaturali scilicet: naturalem enim non amisit.

Hic etiam facit illud Ezechielis 28. v. 12. Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia & perfectus decore, in delicijs paradisi Dei fusti, omnis lapis pretiosus operimentum tuum, &c. & paulo post, 14. In medio lapidum ignitorum ambulasti, perfectus in vijs tuis, a die conuersionis tuae, donec inuenta est iniquitas in te. Quae licet ad litteram dicta de Rege Tyri: tamen de demone rebellium principe intelliguntur passim a Patribus, Origen. lib. 1. Periarch. c. 8. Tertul. lib. 2. contra Marcion. cap. 10. Ambros. lib. de Paradiso cap. 2. Hieron. & Theodor. in hunc locum Ezechielis, August. lib. 1. de Genesi ad lit. cap. 25. Cyril. lib. 3. in Ioan. cap. 29. Gregor. libro 32. Moral. cap. 18. alias 24. & communiter a recentioribus interpretibus: qui ponderant primo verba illa, Tu signaculum similitudinis, Dei scilicet, seu in singulari excellentia. Vnde Gregor. libro 32. Moral. cap. 18. Quid boni non habuit, si signaculum Dei similitudinis fuit? Secundo, per verba illa, in medio lapidum ignitorum, intelligunt sanctos Angelos charitate flagrantis & ignitos, vt S. Augustin. lib. 11. de ciuit. cap. 15. & Gregor. loco supra citato: atque adeo Luciferum, in medio eorum positum, inftar Regisupati aulicis, quando inter eos ambulat, eodem igne flagrantis. Tertio, verba illa, plenus sapientia & perfectus decore, & perfectus in vijs tuis, donec inuenta est iniquitas in te, probabiliter significat perfectionem & iustitiam supernaturalem, a qua Daemon excedit. Narrata enim dona non solent in Scriptura antepetere exaggerari.

Adde illud Iuda 6. dictum generaliter de Daemonibus, Angelos qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum dominium, in iudicium impoſiti diei, vinculis aeternis sub caligine reſeruaui. Constat autem Daemones non fuisse priuatos naturali principatu, neque scientijs, & facultatibus bonis naturalibus, secundumque est naturalis subordinatio inter malos Angelos. Neque etiam fuerunt caelo exclusi, & priuati aucte incolarum caelestis domus, nisi propter peccatum, & amissionem gratiae supernaturalis, cui haereditas iurae debetur gloria. Adde etiam illud Job 4. v. 18. Ecce qui seruum eius non sunt stabiles, sed in Angelis suis reperitur prauitate. Vbi Angelos apostatas qui se-

35. X x x